

Trojice novinek spojená tiskovou technikou a datem vydání

První tři letošní příležitostné poštovní známky vyšly 20. ledna, tedy ve výroční den vydání první známky České republiky, a kromě tohoto data je spojuje i technika, kterou byly zhotoveny – jde o ofset (OF) se stochastickým rastrem kombinovaný s ofsetem pérovým. Tato technika má být náhradou za tradiční tisk lisem Wifag, tedy za rotační ocelotisk kombinovaný s hlubotiskem (OTr+HT). Do jaké míry se tato změna podoby našich známek daří jistě posoudí každý sám, v každém případě éra tisku OTr+HT je nyní minimálně přerušena, ne-li dokonce definitivně ukončena – rotačka Wifag byla v Poštovní tiskárně cenin odstavena a bude zakonzervována. Pokud půjde o stav definitivní, jsme svědky konce slavného údobí kvalitního a současně i bezpečnostního velkonákladového tisku, který našim známám dodával nezaměnitelnou podobu a na první pohled je odlišoval od zahraničních, z nichž většina je zhotovována jednoduššími, a tedy i lacinějšími technikami. Vývoj na tomto poli však nejspíš nejde zastavit – pokles objemu listovních zásilek vyplácených poštovními známkami přináší výrazný pokles nákladů těchto známek, a tedy i nárůst jejich výrobní ceny (fixní náklady, počínaje výtvarným návrhem, přes rytinu a její zpracování, zhotovení tiskových

válců, po přípravu rotačky a nutnou makulaturu při zahájení tisku, samozřejmě s objemem nákladu neklesají). Věci neprospělo ani zavedení Zákaznických karet České pošty, při jejichž předložení na přepážce lze využít slevu na poštovné, ovšem je třeba platit v hotovosti a nelze využít poštovní známky – i když jde o předplacené poukázky na poštovní služby!

Vedle data vydání a tiskové techniky spojuje všechny tři nové emise i věcně správný domicil v razítku jejich obálek dne vydání, a také základní nominální hodnota, která je nadto u dvou vyjádřena písmenem A. To je ze strany České pošty férový přístup k zákazníkům, kteří si známky jako poukázky na poštovní službu určitého druhu koupí s předstihem a nejsou po čase poškozeni jejich postupným znehodnocením v důsledku vzrůstu poštovních sazeb (například kdo si od pošty koupil v roce 1993 známku v nominální hodnotě 2 Kč jako poukázku na vnitrostátní přepravu dopisu základní váhy, k dnešnímu dni ztratil bezmála 90 % její hodnoty, protože nyní jich na dopis musí nalepit devět, a ještě připlatit jednu korunu!).

A nyní se už na uvedené tři nové emise podívejme podrobněji.

Člověk má své ušlechtilé koníčky provozovat se zaujetím

11Název emise: Tradice české známkové tvorby - Adolf Born

Den vydání: 20. ledna 2019

Hodnota: A (ke dni vydání 19 Kč); č. 1016 (ČP)

Rozměr známkového obrazu: 40 x 23 mm

Výtvarný návrh: Vladimír Suchánek

Rytina FDC: Miloš Ondráček

Druh tisku: plnobarevný OF

Papír: fl-an-OFF; **Tisk:** PTC Praha

Tiskové formy: zn. 4x 50, SL 6x (8 + 4K)

Náklad: 750 tis. + 14 tis. SL

FDC: OTp v barvě tmavě fialové

Tisk: PTC Praha; **Náklad:** 3.300

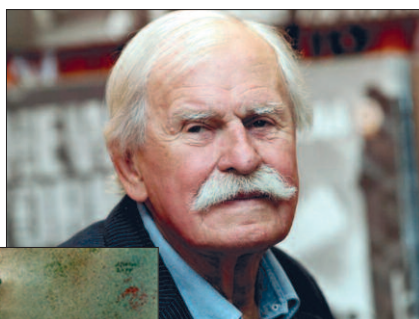
Už od roku 1995, ve výroční den vydání první známky České republiky – 20. ledna –, vychází každoročně emise *Tradice české známkové tvorby*, sestávající z jedné známky a obálky dne vydání, přičemž od roku 1998 je známka vydávána vedle přepážkového listu i v listu sešitkovém, s kopuny. Letošní emise je tedy pětadvacátá, a za tu dlouhou dobu bylo v jejich rámci připomenuto mnoho osobností naší známkové tvorby, do roku 2011 prostřednictvím jejich děl na tomto poli, tedy známek a jejich návrhů, a v posledních osmi letech pak byly ústředním námětem portréty samotných tvůrců. Do jisté míry jde o navázání na mnohaleto emise Československou, vycházející v letech 1965 až 92 a obsahující tedy 28 známek a FDC. I v ní byli autoři připomenuti nejprve prostřednictvím vyobrazení svých děl, v roce 1978 byl použit portrét A. Muchy a od roku 1981 se zařazování portrétů stalo pravidlem. Je trochu dojemné, že někteří z grafických úpravou těch

dávných vydání jsou nyní sami připomenuti v téže emise. Více než 50 známek věnovaných tradici čs. a české známkové tvorby zachytilo snad všechny významné tvůrce, kteří už nejsou mezi

námi, a tak by se možná mohlo pomyslet na zařazení i těch současných, dosud tvořících (čekat na to, až zemřou, mi přijde poněkud morbidní). Stačilo by přitom málo – pominout konečně ono nepsané pravidlo o nezobrazování žijících osob a u příležitosti významného životního nebo pracovního jubilea je do emise zařadit (dobrým důvodem je také vítězství „jejich“ známky ve světové soutěži apod.). Vždyť co je špatného na tom připomenout, že někdo dosáhl vynikajících výsledků? To samozřejmě platí nejen pro známkovou tvorbu, ale pro všechny obory lidské činnosti – známky by tak bylo možné více přiblížit veřejnosti a vzbudit o ně větší zájem.

Ale vraťme se k dnešní emise. Na československých a českých známkách tedy vyšlo celkem 21 portrétů známkových tvůrců, z nich ale naprostá většina ve mně budí rozpaky. Ne výběrem osobností, ale podobou grafického zpracování. Portréty nám prostě nějak nejdou, za zdařilé z té dlouhé řady považuju vlastně jen pouhopouhé čtyři... A hned je vyjmenuju: Eduard Karel z roku 1981 (výtvarný návrh Cyril Bouda, rytina Ladislav Jirka), Jaroslav Goldschmied 1982 (Bedřich Housa), Bohdan Roule 1985 (Karel Vodák/Ladislav Jirka) a Ladi-

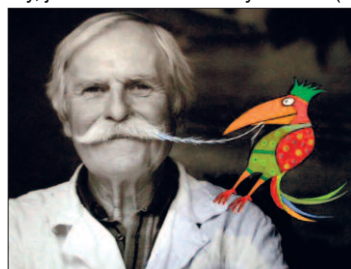

slav Jirka 2014 (Libuše Knotková, rytecká rozkresba Miloš Ondráček). To je, bohužel, slabý výsledek.

K těm zbylým, nepřilíš povedeným, ke své lítosti musím přiřadit i přírůstek nejnovější, letošní známku vydanou k připomenutí Adolfa Borna. Ale abych byl přesný, proti grafickému rozvržení její podoby a proti kresleným postavičkám z jeho tvorby nemám nic, za nešťastný však považuju jeho portrét tvořící ústřední motiv známky. Fotografie převedená do podoby jednobarevné malby mi ve vztahu k pestrobarevnému Bornovu dílu připadá nepatřičná a namístě podle mě není ani údobí, z něž pochází. Adolf Born se dožil bezmála 86 let a po tu dlouhou dobu samozřejmě nebyl vždy starým pánem s nahrbenými zády! Macha, Šebestovou a Jonatána, kteří jsou na známce připomenuti, přece vytvořil počátkem 80. let, a to mu bylo padesát! Samozřejmě, najít na internetu portrétní fotografii z poslední doby je snadnější než pátrat po fotce čtyřicet let staré! Ale vždyť tvůrce výtvarné podoby známky Vladimír Suchánek je členem stejného spolku Hollar, jako byl Born! A jistě o ni mohl poprosit Bornovu manželku Emu nebo dceru Eriku, která je mimochodem také výtvarnicí – malířkou a sochařkou.

Sám Born se viděl takhle, na akvarelovém Autoportrétu z roku 2007. A všimněte si, že má na hlavě čepici! I to se mohlo na známce připomenut,

vždyť jeho záliba ve sbírání pokrývek hlavy všeho druhu byla všeobecně známa. Stejně jako nostalgický (a ryze platonický!) vztah k monarchistickému státnímu zřízení, takže na známce mohl mít na hlavě některou dekorativní přílbu z té doby, jichž měl doma slušný soubor (o sběratelích říkával větu uvedenou v titulu našeho článku).

A mohla v tom portrétu být i kapka humoru, jako například na téhle domalované fotografii.

Tradice české známkové tvorby: Adolf Born

Tradice známkové tvorby připomíná úspěšného českého malíře, grafika, ilustrátora a karikaturistu Adolfa Borna (1930 – 2016).

Adolf Born se narodil 12. června 1930 v Českých Velenicích. Studoval na fakultě Karlovy univerzity výtvarnou výchovu, později na vysoké škole uměleckoprůmyslové (atelier prof. Antonia Pelce 1950 – 1953). Již několik let po studii začala jeho díla získávat ocenění z celého světa. Např. na světové výstavě v Montrealu byl jmenován karikaturistou roku 1974. Proslul ilustracemi více než 200 knih, především pro děti. Mezi nejznámější kreslené postavíčky patří Mach a Šebestová. Tyto postavíčky společně s Milošem Macourkem zrealizovali i v televizní podobě Večerníčka. Nedílnou součástí Bornovy tvorby jsou poštovní známky. Výtvarník spolupracoval s Českou poštou od roku 1992. Návrhy známek vznikly například k 740. výročí narození cestovatele Marka Pola, k 500. výročí objevení Ameriky, zhotovil návrhy k emisi „Evropa“ či vánoční a velikonoční známky.

Autorem výtvarného návrhu nové emise je akademický malíř a grafik Vladimír Suchánek.

Obsahuje 8 známek se symbolem A.
Vydala Česká pošta, s.p., v nákladu 14 000 kusů.

TRADICE ČESKÉ ZNÁMKOVÉ TVORBY

No, nestalo se, a my už to neodestojíme. I tak jsem rád, že si na Adolfa Borna vydavatel našich známek a Česká pošta vzpomněli a zaslouženě jej připomenuli v emisním plánu. Nejenže jde o tvůrce, který v naší známkové tvorbě zanechal výraznou stopu (všechny jeho známky a dopisnice považuju za povedené), ale šlo i o člověka s originálními názory, k nimž je dobré se vracet a možná se nad nimi i trochu zamyslet. Miloval svou rodinu, práci a cestování, a neztrácel čas s lidmi, s nimiž si neměl co říci. Sám o tom říkal: *„Lidi v posledních letech dělím na ty, s nimiž se můžu bavit o cestování, a na ten zbytek, s nímž se nebavím vůbec.“* Otevřeně kritický byl k Evropské unii: *„Je to levicová organizace, považuju ji za odnož RVHP, kterou jsme měli za komunistů. Na druhou stranu je dobré, že lidi mohou volněji cestovat.“* A měl rád Václava Klause, o němž řekl: *„Jak lidé říkají, že je arogantní, tak já mu vyčítám jedině: že byl málo arogantní. Češi potřebují vychovávat a vychovávat. Je to netolerantní národ, naivně nacionalistický a veskrze neslušný. Zvláště na ulicích, v dopravě, na úřadech bije naše nekulturnost do očí. Bude trvat několik generací, než se naučíme být příjemní jako praví Evropané!“*

Born se narodil v Českých Velenicích, a tak je dobře, že se jejich název objevil v razítku na FDC. Jeho podoba

je ale, bohužel, dost humpolácká – linky jsou zbytečně silné a otisk nekvalitní. Jistě to souvisí s výrobním postupem razítek, která už dávno nejsou kovová a rytá. Naproti tomu Ondráčkova rytina na obálce je krásná a v mých očích je s velkým náskokem nejzdařilejší součástí celé emise; i díky tomu však se známkou a razítkem tvoří na FDC značně nesourodý celek.

Co říci závěrem? Myslím si, že přes všechny zmíněné výhrady by se pan Born nad podobou „své“ známky nepohoršoval. Nanejvýš by trochu pozdvihl obočí a pronesl své oblíbené: *„Život je groteska!“*

FB

